

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Порівняльна політична соціологія

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 20_/20_
Семестр 3
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладач: професор Куценко О.Д.

Пролонговано: на 20_/20_ н.р. _____ (підпис, ПІБ, дата) «__» ____ 20_20_ р.

на 20_/20_ н.р. _____ (підпис, ПІБ, дата) «__» ____ 20_ р.

Розробник: доктор соціологічних наук, професор Куценко Ольга Дмитрівна

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

(Куценко О.Д.)

Протокол № 8 від «20» 06 2019 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «30» 08 2019 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(Петренко-Лисак А.О.)

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів знання про соціальні засади функціонування та зміни політичного поля в сучасних суспільствах, а також застосування порівняльного методу в дослідженнях зв'язку між політикою, соціальною структурою, культурою і громадянською активністю в суспільстві.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Володіти соціологічним знанням про суспільство як складну систему.
2. Вміти збирати соціологічну і статистичну інформацію, здійснювати вторинний аналіз даних.
3. Працювати з науковою літературою, критично аналізувати публікації, узагальнювати та обгрунтовувати висновки.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна відноситься до вибіркового блоку «Соціологія політики» і має міждисциплінарний, теоретико-методологічний і практично-орієнтований характер. Основною метою є формування у студентів знання про соціальні засади функціонування та зміни політичного поля в сучасних суспільствах, демократичного розвитку у порівняльній світовій та європейській перспективі, а також вміння застосовувати порівняльний метод в дослідженнях соціально-політичного процесу та зв'язку між політикою, соціальною структурою, культурою і соціальною активністю в суспільстві. Опанування дисципліною передбачає залучення студентів до аналітичного, критичного читання, аналізу теоретичних розробок та емпіричної інформації, дискусій в аудиторії, підготовки теоретико-методологічної частини програми соціологічного дослідження з її презентацією на навчальній міні-конференції.

4. Завдання (навчальні цілі):

- Сформувати у студентів розуміння соціальних основ політики та функціонування політичного поля.
- Розвинути вміння застосовувати інструментарій соціологічної науки в аналізі політичної сфери суспільства в умовах суспільних змін та глобальних трансформацій.
- Сформувати вміння застосовувати порівняльний, критичний аналіз в проведенні діагностичних та причинних досліджень політичних взаємодій і процесів.
- Поглибити вміння аналітичної роботи із соціальною інформацією, розуміння соціальних причин і наслідків політичних процесів.

Вивчення дисципліни сприяє оволодінню наступними компетентностями:

- фк43. здатність застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні політичної сфери суспільства у і маркетингу в умовах суспільних змін та глобальних трансформацій;
- фк45. здатність вивчати стан суспільства як цілісності крізь призму його соціальної якості.

5. Результати навчання за дисципліною:

	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1.1	Знати сучасні теорії соціальних основ функціонування політики та політичного поля	лекції, практичні	виступи, програма дослідження	20
1.2	Знати особливості порівняльного методу та його застосування в дослідженні політичного поля	лекції, практичні, самостійна робота	виступи, програма дослідження, контрольна робота	10
2.1	Вміти застосовувати соціологічні та статистичні дані в порівняльному аналізі політичного поля	лекції, практичні, самостійна робота	аналіз літератури, аналіз інформації	20
2.2	Вміти виокремлювати соціальні причини і наслідки політичних процесів	лекції, практичні, самостійна робота	виступи, аналіз літератури, контрольна робота	20
3.1	Презентувати результати самостійної роботи, аналітичного читання, брати участь у дискусіях	самостійна робота, практичні	дебати, аналіз літератури, програма дослідження	10
4.1	Здійснювати самостійно аналітичні творчі завдання, узагальнювати та обгрунтовувати результати.	самостійна робота	аналіз інформації, програма дослідження	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
	Програмні результати навчання (назва)					
прп51. вивчати стан суспільства як цілісності крізь призму його соціальної якості	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми роботи та оцінювання студентів

- семестрове оцінювання:

Форми роботи	Оцінювання		Результати навчання за дисципліною
	Мін балів	Мак балів	
1. Усні виступи в аудиторії	9	15	РН1.1, 1.2; 2.2
2. Участь в дебатах в аудиторії	6	10	РН 2.2, 2.3., 3.1
3. Критичний аналіз спеціальної літератури з презентацією результатів	6	10	РН 2.1., 2.2., 3.1
4. Збір та описовий аналіз статистичної та соціологічної інформації	9	15	РН 2.1., 4.1.
5. Розробка програми соціологічного дослідження	18	30	РН 1.1., 1.2., 3.1., 4.1
6. Контрольна робота	12	20	РН1.1., 1.2., 2.2.
Семестровий підсумок	60	100	

- підсумкове оцінювання: залік. Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум – 60 балів – мають обов'язково здати викладачу письмові відпрацювання пропущених занять та підсумкову творчу роботу з розробки програми соціологічного дослідження.

7.2 Організація оцінювання:

1. Усні виступи – теми 1-10.
2. Участь в дебатах в аудиторії – теми 1-10.
3. Підготовка самостійних творчих робіт – теми 6-8, 10.
4. Навчальна міні-конференція з презентації програм дослідження – після теми 10.
5. Написання контрольної роботи – після тем 1-5.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Проблеми і задачі порівняльної політичної соціології, місце в сучасній науці та практиці.	2	2	2
2	Поле політики, політичні системи та їх основні виміри	4	4	8
3	Як і навіщо ми порівнюємо. Порівняльні бази даних	2	2	2
4	Політичні режими і процеси демократизації: міжнародні порівняння	4	4	8
5	Політичні ідеології та масова політична свідомість	2	2	4
	<i>Контрольна робота</i>	-	2	4
6	Ціннісні виміри політики і політична культура	2	2	4
7	Структурний контекст громадянської і політичної активності	4	4	8
8	Порівняння еліт, їх рекрутування та структури агрегованих інтересів	2	2	4
9	Публічна політика та її основні соціологічні виміри	2	2	4
10	Політичне насилля, революції, протести	2	4	4
	Навчальна міні-конференція з презентації та захисту програм соціологічного дослідження	-	4	8
	<i>Усього</i>	26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні – 34 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня. Мировой обзор / Пер. с англ. – Москва: Аспект-Пресс, 2002. – 537 с.
2. Бурдьё П. Социология политики. Пер. с фр. – М., 1993. – 336 с.
3. Бурдьё П. О символической власти / П. Бурдьё // Социология социального пространства. – М.: Институт экспериментальной социологии. – СПб.: Алетейя, 2007. – С. 87–96.
4. Соціологія політики: підручник: у 2-х частинах / [за ред. В. А. Полторака, О. В. Петрова, А. В. Толстоухова]. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2011.
5. Куценко О. Д. Соціологія політики / О. Д. Куценко // Спеціальні та галузеві соціології: навч. посіб. – К.: Каравела, 2003. – С. 54
6. Основи політичної соціології: навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дублікш, А. Д. Литовченко та ін. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 252 с. – Режим доступу: <http://ekhnuiir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/11544>
7. Соціологія політики: енциклопедичний словник / [авт.-упоряд. В. А. Полторака, О. В. Петров, А. В. Толстоухов]. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2009.
8. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах / С. Хантингтон; пер. с англ. – М.: Прогресс-Традиция, 2004. – 480 с.
9. Чилкот Рональд. Теории сравнительной политологии. В поисках парадигмы: Пер. с англ. — М., 2001. — 560 с.

Додаткові:

1. Барматова С. П. Політична соціологія. Курс лекцій / С. П. Барматова. – К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. – 252 с.

2. Вебер М. Политика как призвание и как профессия/ Избранные произведения. – М.: Прогресс.,1990.
3. Вишняк О. Електоральна соціологія: історія, теорія, методи / О. Вишняк. – К.: ІС НАНУ, 2000. – 308 с
4. Гарт Т. Р. Почему люди бунтуют / Т. Р. Гарт. – СПб.: Питер, 2005. – 461 с
5. Зоткин А. А. Львы и Лисы украинской политики / А. А. Зоткин. – К.: Наукова думка, 2010. – С. 7–87.
6. Кола Д. Политическая социология. – М: Весь мир, 2001. – Раздел I. Социология, политическая социология, политическая наука. – С.3-18.
7. Короткова Н., Лассуэл Г. Методология исследования проблем политики / в кн.: Политическая наука на рубеже веков. – РАН, 2000-4. Интернет: <http://www.auditorium.ru/books/1168/full1168.pdf>
8. Куценко О., Гриценко В. "НОМО VOTING": вибір між раціональністю та емоціями // Регіоналізм і вибори як засоби удосконалення владних відносин в Україні: теорія і практика. Розділ 3.1. – Харків: Вид-во "Магістр" ХАРІ АДУ при Президентіві України, 2003. – С.241-282.
9. Куценко О.Д. Начала политической социологии. – Харьков: Изд.центр ХНУ ім.В.Каразіна, 1996.
10. Куценко О. Общество неравных (Раздел 2. Неравенства в отношении власти: Элиты, политический класс, демо-элитная перспектива). – Харьков, 2000. Интернет: <http://socnet.narod.ru/library/authors/kuzenko/content.htm>
11. Куценко О.Д. Структурирование интересов экономико-политических элит у процесі ринкових перетворень в Україні // Політичний менеджмент. Укр.наук.журнал. – №1.- 2005.– С.78-89.
12. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. – М.: Аспект Пресс, 1997. – 287 с. Режим доступу: <http://pavroz.ru/files/liiphartbook.pdf>
13. Лиснет С. Размышления о капитализме, социализме и демократии. – Пределы власти, №1. – Режим доступу: <http://www.russ.ru/antolog/predely/1/dem2-1.htm>
14. Лэй К. Восстание элит и предательство демократии / Пер. М., 2002.
15. Мельвил А. Политические ценности, ориентации и политические институты. – Московский центр Карнеги, 1998. Режим доступу: <http://pubs.carnegie.ru/books/1998/061s/98061s-03am.PDF>
16. Михельс Р. К социологии партии в условиях современной демократии. – М.: 2000. Режим доступу: <http://www.auditorium.ru/books/1148/full1148.pdf>
17. Місалькова С., Зубро Т. Сучасні дослідження європейських політичних культур / Нова політика, №2, 2002. – Режим доступу: http://www.np.org.ua/ukr/php_article.php?y=2002&n=02&lang=ukr&fn=art16
18. Нуреев Р. М. Теория общественного выбора: курс лекций / Р. М. Нуреев. – М.: ГУ ВШО, 2005. – 531 с.
19. Обушний М. І. Партологія: навчальний посібник / М. І. Обушний, М. В. Примуш, Ю. Р. Шведа. – К.: Арістей, 2006. – 432 с
20. Основы политической социологии. Уч.пособ. / Под ред Ж.Т.Тошенко.–Н.Новгород, 1998.–250 с.
21. Политология \ Уч.пособие \ Сазонов Н.И., Фисун А.А., Чигринов В.И. и др. – Харьков: Фолио, 2001. – 821 с.
22. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2006. — 148 с.
23. Савельєв Ю.Б. Ціннісні передумови формування активної громадянської позиції як прояву соціального включення в процес модернізації // Український соціум. –2014, № 1 (48). С. 66–77.
24. Сарторі Джованні. Порівняльна конституційна інженерія: Пер. з 2-го англ.видання. — К.: Артк, 2001. — 224 с.
25. Хантингтон С. Политический порядок в изменяющихся обществах / Пер.с англ. М., 2005.
26. Хигли Д. Демократия и элиты / Д. Хигли // Полиция. – 2006. – № 2. – С. 22–31.
27. Цуладзе А. Политические манипуляции, или покорение толпы / А. Цуладзе. – М.: Книжный дом «Университет», 2005. – 144 с.
28. Шульга Н. А. Дрейф на обочину. Двадцать лет общественных изменений в Украине / Н. А. Шульга. – К.: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2011. – С. 153–193.
29. Giddens A. Politics, Sociology and Social Theory: Encounters with Classical and Contemporary Social Thought. – Stanford University Press, 1995. – 260 p.

Додаткові ресурси:

1. <http://info.worldbank.org/governance/kkz2004/>
2. www.transparency.org/cpi/2005/cpi2005.en.html
3. <https://freedomhouse.org/our-work>
4. www.exitpoll.org.ua
5. <http://www.dif.org.ua>
6. www.kiis.com.ua
7. Corruption Perceptions Index. – Transparency International.
<http://www.transparency.org/research/cpi/overview>
8. The Worldwide Governance Indicators (WGI) project. – The World Bank. URL:
<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.asp>